

Література:

1. Бех І.Д. Становлення професіоналізму в сучасних соціальних умовах / Іван Дмитрович Бех, академік АПН України, доктор психологічних наук, професор (Інститут проблем виховання АПН України). // Педагогіка толерантності. – 2001. - №3-4. – С. 157
2. Драч І.І. Мотиваційно-ціннісні аспекти формування професійної направленості у ВНЗ/І.І. Драч, І.М. Драч//Коледжанин. – 2002. - №1. - С.28-31
3. Мільто Л.О. Методика розв'язання педагогічних задач: Навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і доп./ Людмила Олександрівна Мільто, доцент - Харків: Ранок – НТ, 2004. – 152 с.
4. Ничкало Н.Г. Професійно-технічній освіті – державну підтримку та науково-педагогічне забезпечення/ Нелля Григорівна Ничкало, доктор педагогічних наук, професор//Нові технології навчання: Наук. – метод. збірник. Вип. 15 – К.: ІСДО, 1995 – С. 11
5. Посталюк Н.Ю. Творческий стиль деятельности: педагогический аспект/ Наталья Юрьевна Посталюк, доктор педагогических наук, профессор – Казань:Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 204 с.
6. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования/ Сергей Леонидович Рубинштейн, профессор МГУ – М., Изд-во АН СССР, 1958. – 147 с.
7. Спирин Л.Ф. Теория и технология решения педагогических задач/ Лев Федорович Спирин, академик, доктор педагогических наук, профессор – М.: Российское педагогическое агенство, 1997. – 173 с.
8. Фрумкин М.Л. Учебно-познавательные задачи в профессионально-педагогической подготовке учителя/ Л.М. Фрумкин// Советская педагогика. – 1981. - №11. – С.83-87

У статті автор розглядає проблему доцільності використання педагогічних задач в підготовці студента до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: педагогічна діяльність, творча діяльність, творчий стиль, педагогічна задача, навчальна і дидактична задача.

В статье автор рассматривает проблему целесообразности использования педагогических задач при подготовке студентов к будущей профессиональной деятельности.

In the article the author dwells upon the practicability of pedagogic situations use in the process of students' training for the future professional activity.

УДК 378**А.М. Коломієць
м. Вінниця, Україна****ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Постановка проблеми. В основу концепції професійної освіти в Україні покладений принцип отримання студентами знань, придбання ними умінь і навичок для успішного професійного становлення. В умовах вищого навчального закладу процес професійного становлення протікає як особливо організована професійна підготовка, мета якої полягає у формуванні готовності фахівця до професійної діяльності, саморозвитку і самовдосконалення. Один із основних видів людської діяльності – професійна діяльність, в психологічній і педагогічній літературі визначається як діяльність, яка відповідно до її предмету вимагає спеціальних прийомів виконання і спеціального попереднього навчання.

Професійна діяльність будь-якого фахівця в сучасних умовах інформатизації суспільства носить яскраво виражений інформаційний характер, і кінцевий успіх цієї діяльності залежатиме від успішності функціонування фахівця в суспільстві, яке вже дістало назву інформаційного. Отже, базовою складовою професійної діяльності студента є інформаційна складова, яка відображає необхідність ефективного використання інформації для вирішення професійних завдань.

Аналіз наявних досліджень проблеми. У наукових публікаціях, присвячених проблемам вищої школи, переважно розглядаються питання підготовки майбутніх фахівців певної галузі народного господарства. Значно менше робіт стосуються проблем саме професійної діяльності викладача вищого навчального закладу (ВНЗ). Про те, що науковці усвідомлюють наявність змін у структурі професійної діяльності викладача ВНЗ, що зумовлені певними перебудовами в суспільстві, та необхідність готовності професорсько-викладацького складу до інноваційної діяльності, свідчать праці М. Артюшиної [1], М. Захарчук [2], О. Кравець [3], В. Федорчук [5] та ін. Дисертацій з проблем професійно-педагогічної діяльності викладача ВНЗ взагалі обмаль. У цьому аспекті заслуговує на увагу дослідження В. Радченко, в якому розглядаються проблеми управління якістю професійної діяльності викладачів вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації [4].

Невирішені аспекти проблеми. Проте аналіз дисертацій і наукових публікацій показує, що проблеми професійної діяльності викладача ВНЗ в умовах інформаційного суспільства ще не стали предметом детального вивчення. Зовсім невирішеною залишається проблема готовності викладачів до інновацій в освіті, пов'язаних з гуманізацією та інформатизацією освіти.

Мета статті – вказати на зміни, що відбулися в системі професійної освіти й у структурі професійної діяльності викладача ВНЗ та на проблеми, що породжуються цими змінами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна діяльність викладача ВНЗ завжди була переважно інформаційною. Саме йому відводилась роль транслятора інформації, яку потрібно було перетворити на знання студентів. Але в умовах інформаційного суспільства структура професійної діяльності, компонентами якої можна визначити мотив, мету, засоби, предмет, операції та результат, змінюється. Зміни в структурі професійної діяльності викладача ВНЗ можна побачити із порівняльної таблиці 1. Бачимо, що кожний із компонентів професійної діяльності викладача ВНЗ зазнав суттєвих змін.

Пояснюємо це ускладненням структури самого суспільства, яке ставить перед вищою освітою завдання формування соціально і особистісно цінної, заснованої на процесі персоніфікації, професійної ідентичності студента. Найважливішою умовою вирішення цього завдання є, на наш погляд, становлення культури професійно-особистісного самовизначення фахівця, яку ми розглядаємо як комплексне, інтеграційне утворення особистості, що забезпечує її готовність до неперервного процесу професійно-особистісного самовизначення і саморозвитку. Вища професійна освіта покликана навчити фахівця сприймати себе як людину, яка володіє поки що не повністю розкритим і реалізованим потенціалом, і яка бере на себе відповідальність постійно робити вибір, що стосується цілей, планів і засобів професійної життєдіяльності; забезпечити його становлення як особистості, яка саморозвивається і самоадаптується, здатна визначати свій життєвий і професійний шлях, готова до вирішення складних професійно-особистісних проблем, до отримання і збереження своєї ідентичності.

Таблиця 1

Структура професійної діяльності викладача ВНЗ

Компонент	В умовах індустріального суспільства	В умовах інформаційного суспільства
Мотив	Любов до професії, пристойна заробітна плата	Любов до професії, само-ствердження, відсутність іншої роботи, конкуренція
Мета	Підготовка студента до конкретної майбутньої професії	Підготовка професійно мобільного фахівця, здатного до змін у сфері діяльності
Засоби	Книга, окремі види ТЗН	Книга + комп'ютер, що інтегрує в собі всі види ТЗН
Предмет	Навчальна дисципліна і знання	Особистісний розвиток студента в процесі

	студентів	одержання знань та власне професійне зростання
Операції	Пояснення, контроль	Пояснення, організація самостійної роботи студентів, контроль
Результат	Студент, який має необхідні для професії знання та навички	Студент, здатний до самоосвіти і неперервного професійного самовдосконалення

Нині, як ніколи, стає очевидним, що перспективи соціального розвитку пов'язані з розв'язанням вищою освітою глобального стратегічного завдання корінного перетворення менталітету сучасного фахівця: розширення його свідомості, пошуку і отримання духовних підстав професійного буття, побудови ним унікального індивідуального шляху просування до самореалізації свого творчого потенціалу. Від того, наскільки вища освіта буде орієнтована на підтримку становлення культури професійно-особистісного самовизначення фахівця, залежить не лише становлення його професійної ідентичності, але і його готовність відповісти на заклик часу і внести свій внесок до суспільного розвитку.

Іншим глобальним чинником змін у структурі вищої освіти є інформатизація всіх галузей народного господарства та культури. Фундаментальні основи людського буття, опинившись у глобальних просторових структурах постіндустріального суспільства, зазнають інтенсивної трансформації і втрачають зв'язок з цінностями книжкової культури. Інформаційні технології настільки глибоко проникли в повсякденне життя людей, що виокремити їх із загального світоглядного і культурологічного контексту життя сучасного суспільства вже неможливо. Відбувається формування нової особистості на основі нових світоглядних принципів, що розповсюджуються в просторі посткнижкової культури. На сучасному етапі побудови інформаційного суспільства, а в перспективі - суспільства знань, особливо актуальною стає проблема формування інформаційної культури особистості студентів, як майбутніх фахівців.

Швидкий темп приросту інформації та обмежені можливості її засвоєння індивідом у навчальній діяльності ставлять перед вищою освітою завдання формування умінь інформаційної діяльності студента. У зв'язку з цим особливо актуальним стає вирішення проблем, що стоять перед системою вищої професійної освіти:

- 1) організація особистісно-орієнтованої інформатизації вищої освіти, як одного з пріоритетних напрямів її модернізації;
- 2) відповідність вимогам Державних освітніх стандартів, що пред'являються до інформаційної компетентності випускників ВНЗ.

Серед істотних недоліків, що характеризують стан вищої школи, дослідники найчастіше називають зниження інтелектуальної, творчої активності випускників на тлі динамічного характеру сучасного суспільства, яке вимагає від фахівця професійної мобільності, готовності до самостійного вирішення нестандартних завдань, до управління власною творчою діяльністю, націленості на неперервну самоосвіту.

Сучасний рівень готовності системи вузівської освіти до виховання ініціативного професіонала, здібного до саморозвитку на основі переробки та засвоєння нової інформації, характеризують суперечності:

- між дорожчанням навчання, пов'язаним із збагаченням його матеріально-технічної бази, введенням інформаційних технологій, розширенням змісту за рахунок введення дисциплін, що формують загальнокультурний рівень фахівця як представника світової цивілізації, і рівнем активного використання можливостей, що надаються для розвитку інформаційної культури студента, орієнтації його на систематичний і усвідомлений пошук нового знання, переважною реалізацією інформативної функції викладання;
- між постійно зростаючим обсягом і складністю інформації, знань, якими необхідно оволодіти майбутньому фахівцеві, і ступенем готовності студентів до самоуправління діяльністю з їх активного засвоєння та практичного використання;

- між спрямованістю навчального процесу на інтенсифікацію навчально-науково-дослідницької діяльності майбутніх фахівців, збільшення частки самостійної роботи в структурі навчального процесу і рівнем мотиваційної готовності студентів до неї, традиційними формами і методами її організації, що мало сприяють можливості реалізації індивідуального творчого потенціалу;

- між далеко не завжди виправданим протиставленням орієнтації навчального процесу на розвиток дослідницьких здібностей, з одного боку, і на підготовку до виконання рутинної роботи, з іншого, і дійсним характером дослідницької діяльності, в структурі якої «рутинний» компонент займає важливе місце.

У процесі навчання студент, переважно, звертається до інформації, що накопичена суспільством (створена раніше) і знаходиться в різних інформаційних сховищах, у каналах розповсюдження, здійснюючи під час її освоєння (пошуку, переробки, розповсюдження) цілісний пізнавальний процес. Успішність його здійснення залежить від інформаційної культури фахівця, його вміння грамотно працювати з інформаційними потоками, обсяг і зміст яких постійно збільшуються.

Якщо розглядати майбутнього фахівця не лише як споживача (читача), а й активного інтерпретатора текстових повідомлень, творця і розповсюджувача нового знання, то інформаційна культура особистості складатиметься з усвідомленої мотивації на розширення професійного і загальнокультурного світогляду, умінь не лише знаходити й використовувати потрібні відомості, а й зберігати їх для повторного аналізу, об'єктивно оцінювати й передавати суспільству нове знання. Для розповсюдження нового знання необхідне володіння стилістичною культурою мови, основу якої складає вміння бачити конструйований (авторський) текст з позиції іншої людини (читача, споживача інформації).

Формування інформаційної культури – це значною мірою і проблема розвитку нового (алгоритмічного) стилю мислення, необхідність якого визначається розвитком нових технологій обробки інформації. Поява комп'ютерів, здатних до дружнього спілкування з людиною, вимагає від неї також вищого рівня розвитку інтелекту.

Інформаційна діяльність студента в умовах різкого зростання та ускладнення інформаційних потоків, на нашу думку, може бути розглянута як необхідний контекст організації навчального процесу підготовки майбутніх фахівців будь-якої галузі. Суть такої організації в тому, що навчання відбувається шляхом «занурення» студента в сферу інформаційної діяльності з метою взаємозв'язку її з професійною підготовкою, з виконанням студентами самостійних творчих завдань. При цьому основною метою інформаційної діяльності студентів у процесі фахової підготовки є створення умов для набуття досвіду самостійної, інтелектуально насиченої роботи, пов'язаної з інформаційними процесами, для саморозкриття, самореалізації та розвитку їхнього інтелектуального потенціалу. Відзначимо лише деякі принципові можливості інтелектуального розвитку особистості під час інформаційної діяльності.

По-перше, створення оригінального вторинного документа (анотація, реферат, огляд, таблиця, реклама, аналітична довідка), який є результатом аналітико-синтетичної обробки одного або декількох першоджерел, дозволяє набути практичного досвіду творчої діяльності від зародження творчого задуму до його втілення в матеріальному продукті у вигляді нового створеного документа.

По-друге, охоплюючи логіку думки автора первинного документа, студент має можливість немов би під його керівництвом одержати уявлення про структуру інтелектуальної праці, яке потім підкріплюється власними розумовими діями під час створення реферату, огляду, курсових і дипломних робіт, написання наукової статті, тез доповіді та ін. Від первинного безпосереднього керівництва викладача шляхом опосередкованого керівництва з боку автора публікації студент переходить до самоуправління власною інформаційною діяльністю.

По-третє, процес створення вторинного документа, який починається з осмислення змісту первинного, переорієнтовує студента із звичного з шкільних часів порядку роботи над власним твором: замість розкриття теми, заданої викладачем, відповіді на запитання, сформульоване ним же, – спочатку постановка власного запитання і лише потім пошук відповіді на нього.

По-четверте, варіювання форм представлення вторинної інформації розвиває уміння отримувати інформацію «про запас», розвиває «ефект бічного зору», здатність рефлексії, уміння відтворювати відсутні частини тексту, асоціативність, гнучкість мислення.

По-п'яте, створення будь-якого тексту, що вимагає переходу від інтуїтивного до логічного, до мовного оформлення, внутрішнього і зовнішнього, передбачає володіння логічними операціями, що дозволяють стиснути початкову інформацію, забезпечивши при цьому семантичну адекватність вторинного документа первинному. В процесі переробки первинних документів розширюється науковий словарний запас, запас динамічних мовних стереотипів, стійких мовних конструкцій, що використовуються для логічних переходів, відбувається оволодіння граматичною системою наукової мови, що сприяє досягненню комунікативної точності створюваного тексту. Робота над конструюванням і літературним оформленням невеликих за обсягом, інформаційно насичених вторинних документів розвиває уміння стилістичної правки, загальну мовну культуру.

Отже, інформаційна діяльність може бути розглянута як цілеспрямована самокерована перетворювальна діяльність, у процесі якої відбувається оволодіння студентами вміннями і навичками роботи з науковою вузькоспеціальною і міждисциплінарною інформацією. Навчання студентів пізнавальній діяльності у сфері переробки інформації має на меті перетворення хаотичного стану індивідуального пізнання на впорядкований процес. При цьому основний шлях формування комплексу необхідних умінь ми пов'язуємо з виробленням методу пізнавальної діяльності. Формуючись на невеликій кількості конкретних даних, метод пізнавальної діяльності представляє єдину основу для її здійснення. Володіючи методом, студент за ознаками споріднених ситуацій зможе вказати можливості, способи і здійснити процес їх перетворення із заданою метою.

На жаль, в проаналізованій нами літературі ми не зустріли методу, який був би розглянутий як стрижньова основа пізнавальної діяльності в такій специфічній галузі, як аналітико-синтетична переробка інформації.

Висновки. Отже, суперечність між об'єктивно зростаючою потребою суспільства у фахівцях-професіоналах, здібних до ініціативної творчої діяльності на основі неперервної самоосвіти, – і недостатньою ефективністю значної частини студентів до самоуправління власною інформаційною діяльністю під час роботи з різногалузевими інформаційними потоками, а також недостатня теоретична розробленість питань цілеспрямованої орієнтації студентів на інформаційну діяльність, відсутність цілісного підходу до формування необхідного для цього комплексу умінь зумовлюють *необхідність подальших досліджень* у цьому напрямі.

Література:

- 1.Артюшина М. Формування готовності викладача вищої школи до інноваційної діяльності / Марина Артюшина // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2009. – Випуск 25. – Частина 3. – С.126-135.
- 2.Захарчук М. Проблема професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи до інноваційної діяльності в умовах інклюзивного навчання / Мар'яна Захарчук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2009. – Випуск 25. – Частина 3. – С.144-151.
- 3.Кравець О.Є. До питання професійно-педагогічної діяльності викладача ВНЗ / О.Є.Кравець // Вісник Житомирського державного університету. – Випуск 43. Педагогічні науки. – ЖДУ, 2008. – С.161-165.

4.Радченко В.М. Управління якістю професійної діяльності викладачів вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації : Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / В.М. Радченко; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2007. – 21 с.

5.Федорчук В. Проблема підготовки майбутніх викладачів до запровадження педагогічних інновацій / Вікторія Федорчук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2009. – Випуск 25. – Частина 3. – С.111-117.

У статті проаналізовано сутність феномену педагогічної майстерності викладача у вищій школі, з'ясовано його вияви щодо особистісного та діяльнісного рівнів.

Ключові слова: педагогічна майстерність, особистісний та діяльнісний рівні педагогічної майстерності викладача.

В статье проанализирована сущность феномена педагогического мастерства преподавателя в высшей школе, выяснены его проявления на уровне личности и деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, личностный и деятельностный уровни педагогического мастерства преподавателя.

The phenomenon of pedagogical trade of a teacher at higher school. In the article the essence is analyzed of the phenomenon of pedagogical trade of psychology teacher at higher school, his displays are found out in relation to personality and activity levels.

Keywords: the pedagogical trade, the personality and activity levels of pedagogical trade of teacher.

ББК-74.58

УДК 378.016:37.041:004

В.Д. Кондратюк
м. Вінниця, Україна

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. У сучасних умовах формування професійних якостей випускника педагогічного ВНЗ повинно бути зорієнтоване не стільки на обсяг і повноту конкретного знання, скільки на здатність самостійно поповнювати знання, ставити й розв'язувати завдання, відпрацьовувати критерії відбору найбільш ефективних вирішень. Усе це значним чином змінює вимоги до вміння студентів використовувати телекомунікаційні засоби.

Аналіз останніх досліджень. Теорія і практика здійснення технологічних підходів до навчання відображена в працях Ю. Бабанського, В. Беспалько, Г. Селевка, Н. Тализіної й ін. Застосування інформаційних технологій в освіті досліджують В. Андрєєв, Р. Гуревич, М. Кадемія, Л. Коношевський, О. Пехота, Е. Полат, А. Уман й ін.

Мета статті. З'ясувати роль і значення телекомунікаційних засобів у підготовці майбутніх учителів трудового навчання, як засобу інтенсифікації та індивідуалізації формування професійних знань та умінь майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Нині важливо усвідомити, що процес професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання має будуватися на основі цілісного підходу, який передбачає створення і використання нових прогресивних методик і технологій навчання, інтегрування усіх етапів навчально-виховного процесу на основі кращих світових здобутків науки. Сучасна система вищої освіти такої можливості не дає, оскільки вітчизняна теорія і практика професійної підготовки студентів у світлі сучасних вимог переживає зміни, реалізуючи нові технології, поєднуючи класичні й інноваційні підходи до навчання, кращі здобутки минулого і сучасного.

Підвищення результативності особистісно орієнтованого навчання у ВНЗ розв'язується у контексті використання інформаційних технологій.

У зв'язку зі збільшенням обсягу інформації, запропонованої нині майбутньому